

«Ψέματα κι αλήθεια, του λαού τα παραμύθια»
 21^ο&109^ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης
 Δευτέρα 23/11/2015, ώρες 17:45-21:00

Στην επιμορφωτική συνάντηση συμμετείχαν 93 εκπαιδευτικοί από 64 σχολεία της Αν. Θεσσαλονίκης.

Στο πρώτο μέρος της συνάντησης παρουσιάστηκαν:

1. Από την Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων μια απλή τεχνική για την αφήγηση – παρουσίαση ενός παραμυθιού/μύθου ή μιας ιστορίας ή ενός μαθήματος στην τάξη. Η «**δραματοποίηση της στιγμής**» πραγματοποιήθηκε με αφορμή το μύθο του Περσέα και της Ανδρομέδας με κύριο στόχο την προσέλκυση του ενδιαφέροντος των μαθητών και τη βιωματική προσέγγιση της ιστορίας. Ο/Η εκπαιδευτικός αφηγείται το μύθο, ενώ παράλληλα σηκώνει διάφορους μαθητές για να υποδυθούν τους ήρωες και να αναπαράγουν τους διαλόγους. Όταν ολοκληρωθεί η ιστορία, μπορεί να επαναληφτεί η αφήγηση με άλλα παιδιά-ήρωες, καθώς και με ένα παιδί στο ρόλο του αφηγητή. Στο τέλος, οι ήρωες κάθονται σε «ανακριτικές καρέκλες» και δέχονται τις ερωτήσεις, αλλά και τις παρατηρήσεις-παρεμβάσεις των συμμαθητών τους σχετικά με τις πράξεις, τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους (για αναλυτική περιγραφή βλ. <http://cultureedu.gr/>-Φιλαναγνωσία-Λογοτεχνία-Βοηθητικό υλικό- Πώς ν' αγαπήσω το βιβλίο σελ. 82-83).
2. Από την ομάδα «**Μικρός Βορράς**» τα παραμύθια "**Το πιο γλυκό ψωμί**", "**Ο Κουκουμπλής**" και "**Η Βασιλοπούλα και το άλας**". Η παράσταση εμπεριείχε ποικίλες ιδέες-προτάσεις για τη δραματοποίηση παραμυθιών, όπως:
  - Η ένταξη δημοτικών τραγουδιών ανάλογα με το θέμα του παραμυθιού, π.χ. τραγούδια του γάμου, της φιλίας, της εργατιάς κλπ.
  - Η ένταξη ηθών-εθίμων-συνηθειών για τον εμπλουτισμό του παραμυθιού.
  - Η χρήση της μάσκας για απόδοση συγκεκριμένου ρόλου. Όταν φοράμε τη μάσκα γινόμαστε ένας ήρωας, όταν τη βγάζουμε γινόμαστε ο αφηγητής. Εναλλακτικά, φοράμε τη

μάσκα στο πίσω μέρος του κεφαλιού-από μπροστά είμαστε ο αφηγητής, όταν γυρνάμε πλάτη είμαστε ο ήρωας.

- Τα «αλαμπουρνέζικα» οδηγούν στην επικέντρωση των παιδιών-ηθοποιών στη σωματική έκφραση, στην έκφραση του προσώπου και στη φωνητική απόδοση και αντικαθιστούν τη βασανιστική για κάποιους μαθητές απόδοση των διαλόγων.
- Η απόδοση ενός ρόλου από δύο πρόσωπα, π.χ. το στοιχείο του πηγαδιού. Το ένα παιδί είναι όρθιο και το άλλο από πίσω του πάνω σε μια καρέκλα. Το πρόσωπο του όρθιου κρύβεται κάτω από την μπλούζα του δεύτερου. Το στοιχείο έχει συνεπώς, ένα πρόσωπο, τέσσερα χέρια και δύο πόδια.
- Ένα πρόσωπο – αντικείμενο π.χ. ο Κουκουμπλής χωρίς να υπάρχει επί σκηνής γίνεται ορατό από τους θεατές με τη βοήθεια των ηθοποιών.
- Η χρήση ποδιών, χεριών και αντικειμένων για δημιουργία ρυθμικού ηχητικού περιβάλλοντος, που συνάδει με το περιεχόμενο της σκηνής.
- Η επαναλαμβανόμενη χρήση κλιμακωτού ποιήματος με κινήσεις, μπορεί να οδηγήσει σε σταδιακή αφαίρεση του λόγου και σε απόδοση μιας σκηνής μόνο μέσα από κινήσεις.
- Τα σημεία και τους τρόπους εμπλοκής του κοινού στην εξέλιξη της ιστορίας.

Στο δεύτερο μέρος της συνάντησης οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε έξι ομάδες και με τη βοήθεια των ηθοποιών του «Μικρού Βορρά» προετοίμασαν **έξι δραστηριότητες** με αφορμή τα τρία παραμύθια. Οι θεατρικές δράσεις παρουσιάστηκαν επί σκηνής από κάθε ομάδα και ο σκηνοθέτης Τάσος Ράτζος εντόπιζε μαζί με τους εκπαιδευτικούς τη στοχοθεσία της κάθε δράσης, καθώς και εναλλακτικούς τρόπους παρουσίασης και επέκτασης.

Οι θεατρικές δραστηριότητες, που προτάθηκαν για εφαρμογή στην τάξη με αφορμή τα παραμύθια είναι οι εξής:.

«Το πιο γλυκό ψωμί»

1) ... «φόρεσε κι αυτός φτωχικά ρούχα, ποδέθηκε παλιοπάπουτσα, πήρε κι ένα μπαστούνι κι έφυγε κρυφά από το παλάτι...»

Σκέψεις

Τι **μπορεί να σκεφτόταν άραγε ο Βασιλιάς** εκείνη τη στιγμή που περνούσε το κατώφλι του παλατιού του;

Με τη βοήθεια μιας χαρτοταινίας φτιάχνουμε το κατώφλι του παλατιού στο πάτωμα της τάξης.

Παροτρύνουμε τα παιδιά να φανταστούν πώς θα στεκόταν άραγε ο Βασιλιάς στο κατώφλι του παλατιού λίγο πριν το διαβεί για να πάει να συναντήσει το γέροντα. Πώς θα ήταν το σώμα του; Τι ύφος θα είχε το πρόσωπό του; Πού θα κοιτούσαν τα μάτια του;

Κάποιο από τα παιδιά γίνεται για λίγο ο Βασιλιάς και σε παγωμένη εικόνα, δηλαδή χωρίς κίνηση και χωρίς λόγια, προτείνει την ιδέα του.

Στην συνέχεια, ζητάμε από τα υπόλοιπα παιδιά να παρατηρήσουν προσεκτικά το Βασιλιά και να προσπαθήσουν να καταλάβουν τι σκέψεις μπορεί να περνάνε από το μυαλό του μέσα από τη

συγκεκριμένη στάση που προτείνεται. Όποιο παιδί έχει να προτείνει μια σκέψη σηκώνεται ακουμπάει απαλά το Βασιλιά στην πλάτη και λέει δυνατά τη σκέψη του σε α' πρόσωπο.

2) Ας φανταστούμε **τι μπορεί να ονειρεύτηκε ο Βασιλιάς** το πρώτο βράδυ που κοιμήθηκε μακριά από το σπίτι του...

Συζητάμε με τα παιδιά για τα όνειρα, για το τι μπορεί να μας κάνει να βλέπουμε όνειρα, τι μπορεί άραγε να σημαίνουν τα όνειρά μας.

Μιλάμε για όνειρα εφιάλτες, αλλά και για όνειρα χαρούμενα ή μπερδεμένα και σίγουρα υπενθυμίζουμε στα παιδιά ότι στα όνειρά του κανείς μπορεί να δει τα πάντα! Ακόμα και πράγματα που δεν μπορούν να συμβούν στην πραγματικότητα.

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες και τους ζητάμε να αποφασίσουν και στη συνέχεια να ζωντανέψουν το όνειρο που μπορεί να είδε ο Βασιλιάς εκείνη την πρώτη νύχτα μακριά από το σπίτι του. Παροτρύνουμε τα παιδιά, για να δημιουργήσουν μια ονειρική ατμόσφαιρα, να μην χρησιμοποιήσουν ολόκληρο διάλογο αλλά μια φράση ή μια λέξη που μπορεί να ακούγεται κατά τη διάρκεια του ονείρου όπως επίσης και την αργή κίνηση

Κάθε ομάδα παρουσιάζει το όνειρό της στα υπόλοιπα παιδιά-θεατές.

«Ο Κουκουμπλής»

3)... « Άκουσε ο Θεός τα παρακάλια τους και τους έστειλε ένα παιδάκι. Εδώ που τα λέμε δεν ήταν πραγματικό παιδάκι, μα ήταν ένα ποντικάκι. Όμως ο γέρος κι η γριά το καλοδέχτηκαν»...

Ο γέρος, η γριά και ο Κουκουμπλής έγιναν μια οικογένεια.

Ας φανταστούμε, λοιπόν, ότι ο Κουκουμπλής έζησε για πέντε ολόκληρα χρόνια με την οικογένειά του κι όπως οι περισσότερες οικογένειες είχαν κι αυτοί ένα οικογενειακό άλμπουμ με φωτογραφίες.

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες και σε κάθε ομάδα δίνουμε μυστικά μια **ηλικία του Κουκουμπλή** (6μηνών-1 χρονών-5 χρονών-10 χρονών κλπ.) και ζητάμε από όλες τις ομάδες να αποφασίσουν, να μοιράσουν ρόλους και να φτιάξουν μια φωτογραφία- παγωμένη εικόνα από το οικογενειακό άλμπουμ που να αντιστοιχεί στην ηλικία που τους έχει δοθεί.

Κάθε ομάδα παρουσιάζει τη φωτογραφία στα υπόλοιπα παιδιά θεατές που προσπαθούν να μαντέψουν την ηλικία του Κουκουμπλή στη κάθε φωτογραφία.

«Η βασιλοπούλα και το άλας»

4) Μιλώντας **αλαμπουρνέζικα ή μαύρη γλώσσα**

Στη σκηνή του παζαριού, κατά τη διάρκεια του παραμυθιού, κάποιοι από τους εμπόρους μιλούσαν μια γλώσσα «ακαταλαβίστικη», μια γλώσσα που στο θέατρο λέγεται μαύρη γλώσσα ή αλαμπουρνέζικα...

Ας προσπαθήσουμε κι εμείς να μιλήσουμε έτσι.

Βρίσκουμε κάποιες συνθήκες επικοινωνίας π.χ μια μαμά προσπαθεί να πείσει το παιδί της να φάει φασόλια κι εκείνο δε θέλει, μια παρέα φίλων συζητάει για το πού θα πάνε διακοπές, ένας τουρίστας ρωτάει κάποιον που συναντάει στο δρόμο πληροφορίες για το πώς θα πάει στο Μουσείο Ιστορίας ...

Ζητάμε από τα παιδιά να σηκωθούν και σε ζευγάρια ή σε μεγαλύτερες ομάδες ανάλογα με τη δεδομένη συνθήκη, να αυτοσχεδιάσουν, δηλαδή χωρίς να προετοιμαστούν, να μοιράσουν αμέσως τους ρόλους και να προσπαθήσουν να μιλήσουν μεταξύ τους σε μαύρη γλώσσα.

Επισημαίνουμε στα παιδιά ότι μπορεί να μιλάνε σε μια γλώσσα που δεν υπάρχει αλλά θα χρειαστεί να έχουν στο μυαλό τους στοιχεία όπως το ύφος ενός ομιλητή, την ένταση της φωνής, τον επιτονισμό ανάλογα με τη συνθήκη που τους έχει δοθεί ώστε να δώσουν την εντύπωση μιας πραγματικής επικοινωνίας.

Αν τα παιδιά εξοικειωθούν με τη μαύρη γλώσσα, τότε μια επόμενη φορά μπορούμε να προτείνουμε πιο σύνθετες συνθήκες επικοινωνίας και μόνο τα παιδιά που συμμετέχουν μπορεί να γνωρίζουν το θέμα συζήτησης ενώ οι υπόλοιποι να προσπαθήσουν να μαντέψουν.

5) «Τότε κατάλαβε, φίλησε τη γυναίκα του, φίλησε και το γιο του...»

Ο Φτωχός γύρισε στην οικογένεια του μετά από τόσα χρόνια.

Αφού αγκαλιάστηκαν και φιλήθηκαν μεταξύ τους, ποιο μπορεί να ήταν άραγε το πρώτο πράγμα που μπορεί να έκαναν σαν οικογένεια;

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες και τους ζητάμε να αποφασίσουν και να φτιάξουν μια μικρή σκηνή, με λόγια και κίνηση, και να μας δείξουν **το πρώτο πράγμα που έκαναν αυτοί οι τρεις σαν οικογένεια**. Υπενθυμίζουμε στα παιδιά ότι οι ήρωες της ιστορίας βρίσκονταν για πρώτη φορά μεταξύ τους ως οικογένεια ώστε να προσπαθήσουν τα παιδιά να εντάξουν αυτήν τη συνθήκη στη σκηνή τους, κάτι δηλαδή που για μια οικογένεια μπορεί να φαίνεται συνηθισμένο για τους ήρωες της ιστορίας μας θα είναι πρωτόγνωρο.

Κάθε ομάδα παρουσιάζει την ιδέα της στους άλλους.

6) «Βασιλέας:- Πόσο με αγαπάτε;»

Ο Βασιλιάς του τρίτου παραμυθιού είχε πολύ μεγάλη ανάγκη να του λένε πόσο πολύ τον αγαπούν.

Γι αυτό και κάθε τόσο ρώταγε τις κόρες του ή ακόμα και το λαό του να του πούνε πόσο πολύ τον αγαπάνε.

Εκτός όμως από τις λέξεις που δηλώνουν την αγάπη όπως το «σ' αγαπώ», μπορούμε να σκεφτούμε άλλους **τρόπους με τους οποίους μπορούμε να καταλάβουμε ότι κάποιος μας αγαπάει;**

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες και τους ζητάμε να σκεφτούν, να αποφασίσουν και να μας δείξουν σε μια μικρή σκηνή χωρίς λόγια αλλά μόνο με κίνηση, κάτι που μπορεί να κάνει κάποιος για να δείξει την αγάπη του σε κάποιον.

Παροτρύνουμε τα παιδιά να ψάξουν και να βρουν την αγάπη μέσα σε μικρές καθημερινές στιγμές, όπως ο τρόπος που μια μαμά σερβίρει την οικογένειά της ή δυο φίλοι που μοιράζονται ένα παιχνίδι αλλά και κινήσεις, όπως το βλέμμα, το άγγιγμα, το χαμόγελο...

Κάθε ομάδα παρουσιάζει τη σκηνή της στους άλλους.

Ευχαριστώ θερμά

- 1) το διευθυντή του 21^{ου} Δ.Σ. Θεσσαλονίκης Γ. Πλέσσια για την παραχώρηση του χώρου,
- 2) το σκηνοθέτη Τάσο Ράτζο και τους Μαρίτα Τσαλκτζόγλου, Βασιλική Δουζένη, Νατάσα Καλογήρου, Μάριο Μεβουλιώτη, Ιωάννα Παγιατάκη, Σταυρούλα Μαστοροδήμου και Μαρία

Κεβρεκίδου για την παρουσίαση των τριών παραμυθιών επί σκηνής και την υποστήριξη των θεατρικών δράσεων και

- 3) όλους τους εκπαιδευτικούς, που με την ενεργητική συμμετοχή τους συνέβαλαν στην επιτυχία της επιμορφωτικής συνάντησης.

Χαρίκλεια Τερζητάνου
Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων